

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Ioannis Macherentini Societatis Iesv Theologi,
Explanatio Catechismi Catholici**

Macherentinus, Johannes

Colon., 1612

Sextvm Praeceptvm. Non Moechaberis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39397

DECEM PRÆCEPTORVM. 197

nitioso, scandali occasione, auertit ab eo animas quas redemit, quam à Iudæo, qui sanguinem illum fudit?

Vicissim maximum sacrificium Deo est zelus animarū: Maius enim (inquit B. Gregor.) est miraculum prædicationis verbo, atque orationis solatio peccatorem conuertere, quam mortuum suscitare. In isto enim resuscitatur caro iterum moritura: in illo verò anima in æternum victura. De qua re plura supra de præcepto quarto circa finem.

SEXTVM PRÆCEPTVM.

NON MOECHABERIS. *Exod. 20.*

Quid habet sextum præceptum?

Nominatim vetatur adulterium. Implicitè etiam omnis illicitus concubitus extra matrimonium: & omnis illicitus & inordinatus, siue etiam innaturalis vsus, vel contactus membrorum, qui fit ad procurationem illicitæ voluptatis, & causa experiendæ venereæ delectationis. Vbi contingit aliquando peccata fieri grauissima, & à quibus maximè cauendum est: propter quæ duæ vrbes Sodoma & Gomorrha cum omnibus incolis, & regione circumiacente in abyssum corruerunt. Vitia propria idololatrarum, quibus, vt Hieronymus inquit, *Græci & Ro-*

N 3

mani

mani grauissimè laborauerunt, donec sub Constantino imperatore Christi Euangelio coruscante, & infidelitas vniuersarum gentium, & turpitudine detecta est. Vnde vnusquisque debet circa ista valde aduertere, ne committat aliquid carnale, in quo conscientia eius remordeat, & naturaliter erubescat: aut recta ratio dicat inesse turpitudinem, quam non auderet palam facere aut diuulgare.

Quid de osculis, cantionibus lubricis, choreis, & colloquijs inhonestis, tactibus impudicis, visu procaci & id genus alijs?

Hæc impuræ libidinis præludia sunt, eamque vehementer inflammant, ideoque hoc præcepto prohibita esse intelliguntur.

Matth. 5. Nam quicumq; viderit mulierem, ait Dominus ad concupiscendam eam, iam mæchatus est in corde suo.

Somnius in hoc præcepto. cap. 7. Igitur & qui osculatus est, qui prope-

ludit, qui choreas simul duxit, qui miscuit pedes: si modo id ipsum fecerit ad concupiscendum eam, hoc est, ad illum finem concupiscentiam vel excitet, vel expleat. Vt mittas saxa deorsum non est opus impetu ipsa suo pondere ruunt. Sensus & cogitatio humani cordis per se in malum prona sunt, præcipuè in opus concupiscentiæ, non minus quam saxa in motum deorsum. Qui igitur addit oscula, lusus aliaque incitamenta lasciuia, & dicit: Nolo quod reliquum est non minus insanit, quam qui oleum igni inijcit

inijcit, & dicit: Nolo vt ardeat. Vnde Apo-
 stolus: Fornicatio autem & omnis immundicia, *Ephes. 5.*
 aut auaritia, nec nominetur in vobis, sicut decet
 Sanctos, aut turpitude, aut stultiloquiū, aut scur-
 rilitas, quæ ad rem non pertinēt: sed magis gratia-
 rum actio. Et Ecclesiasticus: Noli circumspicere *Eccles. 9.*
 in vicis ciuitatis, nec oberraueris in plateis illius.
 Auerte faciem tuam à muliere compta, & ne cir-
 cumspicias speciem alienam. Propter speciem mu-
 lieris multi perierunt: & ex hac concupiscentia
 quasi ignis exardescit. Specie mulieris alienæ multi
 admirati, reprobri facti sunt. Colloquium enim illi-
 us quasi ignis exardescit. Cum aliena muliere ne
 sededas, neque accumbas cū ea super cubitum. Hinc
 lamentans quidem aiebat: Et oculus meus de *Tbren 3.*
 pradatus est animam meam.

In his omnibus magis minusuè peccare
 contingit. Prudens Confessarius in confes-
 sione ipsa iuxta conditionem confitentis,
 dabit conueniens remedium, & ad cognos-
 cendum & præcauendum hunc contagio-
 sum morbum, de quo extra salutare illud iu-
 dicium, admodum parce loquendum.

*Quid faciendum hisce inquinamentis suam con-
 scientiam expiare volenti?*

Primum, perspiciat num corde tantum,
 an verò etiam opere ipso peccauerit.

Secundò, cuius naturæ scelus, si quod
 commissum fuerit, existat: Sunt enim in hoc
 peccati genere variæ formæ, natura sua se-
 iunctæ.

N 4 Ter-

Tertiò, numerus peccatorum tam cordis, quàm operum cuiuscunque speciei seu naturæ certus in confessione Sacramenti explicandus, quod si id fieri nequit, tantum indicandus, quantus esse, post diligentem disquisitionem, bona fide à pœnitente iudicatur. Si nec incertus ille iniri possit, tempus quo in fœtido illo luto fixus inhæsit, & frequentia peccati, ac peccandi occasiones, & delinquentis in vitium pronitas erunt manifestanda.

Qua ratione corde peccatur?

Cordis oblectatione illicita duplici modo omnino delinquimus. Prior est, cū quidem turpe quid facere nolumus, etiam si nec occasio, nec timor, aut pudor humanus facinore retraheret; voluimus tamen volentes ac scientes animo inhonesta, propter eam quam ex ipsorum meditatione, percipimus voluptatem.

Posterior est, & quidem priore grauior, cum non tantum placet, ex rei turpis consideratione, oborta delectatio, sed in opus perpetrandum, si facultas esset, nec timor, aut pudor humanus, aut simile quid obstarret, voluntas superata consentit. In vtroque horum, peccatum est mortiferum, & eiusdem quidem naturæ seu speciei, cuius est & opus.

Quæ

Quas habet luxuria species?

Lues hæc tam est non fœda modo, sed & contagiosa, vt non nisi magna moderatione & prudentia, coram promiscua plebe sit loquendum. Omnibus tamen hoc nosse conuenit: peccatum, id in solutis, fornicationem: in virginibus stuprum: in coniugibus adulterium: in consanguineis vel affinibus, in cœstum: in castitatis voto astrictis, sacrilegium dici. Si ad aliquod horum vis accedat, addit nouam malitiam, & facinus ipsum raptus nuncupatur.

Cur non annumeras istis concubinatum?

Concubinatus non tam est impuritatis species, quam status quidam eorum, qui extra matrimonium quasi matrimonialiter uiuentes, conuictu, domo, thoro rerum denique & corporum vsu indiuidui, qui omnia quæ matrimonij sunt sibi vsurpant, præter institutum Dei ab initio factum inter masculum & fœminam, bonum prolis & sanctiones Sacramenti. Siquidem hæc tria oderrunt: reliqua verò, quæ ad libidinem spectant, laudant, volunt, amplectuntur, non obstante iniuria prolis, non Dei & naturæ instituto, non positivæ legis prohibitionibus, non scandalis, non periculis mortis, non statu damnationis in quo sunt, quamdiu in eadem domo etiam castè viuunt, non sine de

Concubinarij non minus temerarij quam sunt frontosi.

*Iidem in-
fames ni-
hil illis
profunt E-
leemosyne
al. aq̄ue o-
pera alio-
quin bona.*

*Dist. 28.
c. Decer-
nimus.*

honestatione suarum personarum ac fami-
liarum: quoniam infames habentur, quicun-
que tales sunt, denique non obstante iactu-
ra temporis, ætatis bonorumque operum.
Hi enim meritum nullum habent, etiam si
omnem substantiam suam in eleemosynas
pauperum distribuerent. Porro hoc in Cle-
ricis scandalum est longè turpissimum, ob
quod Innocentius secundus iam olim offi-
cio & beneficio Ecclesiastico priuandos sta-
tuit. Cum enim ipsi, inquit, templum & vasa
Domini ac sacrarum Spiritus Sancti esse de-
beant & dici, indignum est eos cubilibus &
impudicitijs seruire.

*Estne satis vt concubinarium & concubina ad pani-
tentiam recipientur absoluanturq̄, si à praua
consuetudine impuroq̄, commer-
cio abstineant?*

Scripturæ sacræ non peccata tantum, sed
& scandala, quibus offenduntur fratres, pro-
hibent, inter quæ, non extremum est concu-
binatus, qui & incentiuum libidinis inclu-
dit, & continuationem rei illicitæ. Quocir-
ca ad sui veram pœnitentiam exigit, non
tantum omissionem actus carnalis, sed & re-
cessum à tali statu, sic vt abijciatur scortum
à conuictu & cohabitatione, omniq̄ fami-
liaritatis consuetudine, nedum à thoro &
thalamo. Qui vel concubinas vel concubi-
narios

binarios ipsos præsumperit absoluerè, cum adhuc in eodem contubernio morantur, sacrilegè agunt, & non minus, forte etiam magis, quam concubinarij ipsi delinquunt. Et hoc non de Ecclesiasticis tantum, sed & Laicis cuiuscunque illi sint conditionis: status, & dignitatis dictum sit.

*Nota Con-
fessarie cõ-
cubinario-
rum & cõ-
cubinarũ.*

Vt suos Ministros sancta mater Ecclesia hoc flagitio purgaret quam prudentiam seueritatemq; adhibuit?

Quantis pœnis, scædam hanc impuram- que hominum colluuiem, suis decretis Pontifices, & sacris sanctionibus concilia addicant, reperias passim cum agitur in iure de vita & honestate Clericorum, de que cohabitatione eorundem ac mulierum.

Novissime sancta Synodus Tridentina *Sess. 25. de refor. cap. 14.* prohibet Clericis quibuscunque, ne concubinas aut alias mulieres, de quibus possit haberi suspicio, in domo, vel extra detinere, aut cum eis vllam consuetudinem habere, audeant. Si à superioribus admoniti non abstinerint, priuant eos facto ipso tertia parte fructuum, obventionum ac prouentuum beneficiorum suorum quorumcunque: sin verò in eodem delicto cum eadem, vel alia scemina perseuerantes, secundè monitioni adhuc non paruerint, prouentus omnes eo ipso amittunt, & à beneficij administratione sunt suspendendi, si nec sic eas expu-

*Que sit
Prælatorū
pœna ad
flagitia
Clerico-
rum con-
niventū.
De vita et
honestate
Clericorū
c. vt Cleri-
corum.*

expulerint, priuandi sunt perpetuo omni-
bus officijs & beneficijs Ecclesiasticis, deni-
que si nihil hæc profuerint, excommunica-
tionis gladio sunt plectendi.

De Prælatiſ qui tales fouent, maximè ob-
tentu pecuniæ, vel alterius commodi tem-
poralis, vt pari vltioni ſubiaceant, quibus ip-
ſi delinquentes, in generali Concilio ſub In-
nocentio tertio, ſtatutum eſt.

Quid præterea hic prohibitum intelligitur?

Gula ipſa libidinis, nimirum ſeminarium
& fomes de qua re ſerio nos Dominus ad-

*Lucæ. 21.
Rom. 13.
De cōmeſ-
ſatione &
ebrietate
popularia
multa &
digna que
explicen-
tur vide
Heſſelium
in hoc præ-
ceptum à
capite 16.
vſque ad
finem.
Quare exi-
guum aut
nullū ple-
viſque vi-*

monet: *Attendite (inquit) ne grauentur corda
veſtra crapula & ebrietate.* Et Paulus: *Non am-
bulemus, ait, in comeſſationibus & ebrietatibus.*
Requirit è diuerſo vt modeſtiam in rebus
omnibus ſeruemus.

Quid ſit gula & quas habeat ſpecies, expone.

Gula cibi potuſque quædam eſt immo-
deratio, cuius quinque enumerari ſolent
ſpecies. Etenim aliquis excedit, aut compa-
rans cibos nimis precioſos, aut curioſius pa-
ratos quærens: aut vltra modum cibum ſu-
mens, aut anticipans tempus, aut ardentius
in cibos inhians. Suntque omnia hæc pecca-
ta aliquando lethalia: aliquando minora. E-
brietas verò, in qua mens rationis vſu pri-
uatur, ex ſe peccatum lethale eſt.

Deſa-

Defectus rationis in ebrijs estne peccatum?

Comestiones & ebrietatem inter scelera ea quidem recenset Apostolus, quæ à regno Dei excludunt: Veruntamen destitutio vsus rationis peccatum nō est, sed potius immoderatio potationis, quæ peccatum est, effectus, & peccantis miseria est rationis euersio. Est autem inter hæc differentia, quod ebrietas vna, quantum in se est totum hominem indis ponit vt in Loth. D. Ambrosius notat, quod non facit excessus vnus in cibo. Vnde vna ebrietas voluntaria est peccatum mortale. Dico voluntaria, quia si subreperet per ignorantiam potus inebriatiui vel non aduertenti homini sobrietatis studioso, peccatum mortale non esset censendum. Potest autem vna comestatio etiam ex proposito parata contingere absque mortifero reatu.

Rom. 13.
1. Cor. 6.
Gal. 5.

Lib. de
Abraham.
c. 6.

Quid de potatoribus sentiendum qui nunquam inebriantur?

Non est cur sibi blandiantur qui consuetudine potandi fortes facti sunt, vt citra ebrietatem multū vini ferre possint. Hi enim non solum per multam & frequentem potationem, officia sibi incumbentia (ex quibus forte religionis & bonæ politicæ incolumitas pēdet) negligunt, sed & notabiliter mentem suam grauant, cogentes eam ferre potum immoderatum, vnde & vitam suam
abbre-

Esa. 5. abbreviant sui ipsorum homicidæ. Ideoque Propheta eos damnat. Væ inquit qui potentes estis adbibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem.

Ebrietatem qua mala sequuntur?

Esa. 5. 1. Comestiones & ebrietates spinæ sunt vel maximè suffocantes semen verbi Dei, neq; enim possunt vacare voluptatis sectatores, vt considerent opera domini; aduersus quos exclamans Isaias: Væ, ait, qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam vsque ad vesperam vt vino æstuetis. Cythara, & Lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conuiujs vestris: & opus Domini non respicitis, nec opera manuum eius consideratis.

Prov. 23. 2. Ex his innumera oriuntur peccata, præcipue autem libido & inexplebilis auaritia.

3. Hinc morbi ac miseræ corporales prope infinitæ cui Væ, inquit sapiens, cuius patris venter? cui rixæ? cui foueæ? cui sine causa vulnera? cui suffossio oculorum? nonne his qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? Ne intuearis vinum quando flauescit cum splenduerit in vitro calor eius. Ingreditur blandè sed in nouissimo mordebit vt coluber & sicut regulus venena diffundet oculi tui videbunt, & sicut regulus venena

venena diffundet, & eris sicut dormiens in medio mari & quasi sopitus gubernator amisso clauo. Et dices, verberauerunt me & non dolui; traxerunt me & ego non fessi. Item vigilia & cholera & tortura viro infrunito somnus & sanitas in homine parco. Vinum in iucunditatem creatum est, & non ad ebrietatem ab initio. Exultatio animæ & cordis vinum moderatè potatum. Sanitas est animæ sobrius potus. Vinum multum potatum irritationem & iram & ruinas multas facit. Denique propter crapulam multi obierunt. Eccles. 31.

*Quos præ alijs maxime dedecet ebrietas
& comessatio?*

Duo præcipuè mala hæc ipsa inducunt. Corpus ad libidinem inflammant, & rationem impediunt atque obsuscant. Vnde eos quos par est præ reliquis castitati studere, vsuq; rationis præualere hæc maxime dedecent vt sunt.

1. Sanctimoniales, viduæ, & omnes qui castitatem vouerunt aut profitentur. Vidua *1. Tim. 5.* enim in delitijs viuens mortua est.
2. Mulieres omnes, cuius sexus præcipuum ornamentum est pudicitia. De quibus Timotheo suo præcipit Paulus sobrias esse oportere, & non male Poeta
quam.

quamuis gentilis. Turpe iacens mulier multo madefacta Lyeo. Optime sapiens. Omnis mulier, quæ est fornicaria, quasi sterco in via ab omnibus prætereuntibus conculcabitur.

3. Omnes quorum est alios regere, aut verbo aut exemplo alios docere, quod nisi temperantes sint præstare nequeunt.

Quinam sunt illi?

In his primi sunt Episcopi, Prælati, Pastores, Sacerdotes, Canonici & prædicatores, in quibus adeo turpis est ebrietas, ut B. Paulus à sacris ordinibus suscipiendis vinolentos arcendos sanxerit. Immo ut in veteri testamento terribili exemplo Dominus Nadab & Abiu filiorum Aaron per ignem egressum docuit interneccione quam in suis ministris detestetur temulentiam. Itaque dixit Dominus ad Aaron, Vinu & omne quod inebriare potest, non bibetis: tu & filij tui quando intrabitis in tabernaculum testimonij, ne moriamini, & ut habeatis scientiam discernendi inter sanctum & profanum, inter pollutum & mundum, docetisque filios Israel omnia legitima mea.

Leu. 10.

Eccl. 10.

2. His proximi sunt Reges; Duces, Iudices & senatores, væ enim terræ cuius Rex puer est & cuius principes mane comedunt.

3. Post

3. Post illos sequuntur Patres ac Matres familias, & senes omnes de quibus Tito mā- *Tit. 2.*
dat Apostolus vt senes deceat sobrios esse, anus similiter non multo vino seruientes vt doceant. Hortandi demum iuuenes vt sobrij sint quandoquidem ipsi sua sponte pro- ni sunt ad libidinem.

Quas ob causas aut parua aut nulla peccata vulgo existimantur Ebrietas & comessatio.

Prima causa est vehemens inclinatio & amor huius mali. Bonum enim esse quisque æstimat, quod diligit, etiã si alij, qui ita affecti non sunt, malum esse aperte videant, patet hoc in eis quæ de re aliqua contendunt. Sæpè enim manifestum est alijs vteriniquam causam foueat, quæ tamen ipsam tuenti iusta videtur. Verissimum namque est quod dici solet, vnumquemq; in sua causa esse cæcum.

Secunda est consuetudo, à qua iam dicta *Ench. c. 8.*
prima causa sumit incrementum. De hac *80.*
re S. August. Peccata quamuis magna & horrenda cum in consuetudinem venerint aut parua aut nulla esse creduntur vsq; adeo vt non solum non occultanda, verum etiam prædicanda ac diffamanda videantur, quando sicut scriptum est, laudatur peccator in desiderijs animæ suæ, qui iniqua agit benedicitur. Hæc iniquitas clamor est, de quo
○ Isaias.

Esa. 5.

Isaias. Expectaui vt faceret iudicium, fecit autem iniquitatem, & non iustitiam sed clamorem. De quo etiã in Genesi. Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus est sic & nostris temporibus mala etiam talia in apertam consuetudinem iam venerunt vt pro his non solum aliquem Laicum excommunicare non audeamus sed nec clericum degradare. Hęc August. Verbum hoc verissimum experimur hodie in comestationibus & ebrietatibus. Vt enim de Ecclesiasticis taceamus, plebei postridie quã ebrii fuerunt gloriantur, ebriosque se pridie fuisse libenter commemorant. Nobiles vero primates & ditiores ineptis & sumptuosis comestationibus tumescunt.

Gen. 18.

Tertia, quæ ex his sequitur, opinio se vel alium inebriare partim esse necessitatis, partim etiã virtutis. Necessitatis quidem, quia multi etiã ex eis, qui nihil dubitant ebrietatem malã esse, timent offensuros alios, nisi se & illos inebrient, vel superfluis comestationibus tractent. Et dum hominibus carnalibus placere quærunt, Deum offendunt. Virtutis vero esse putatur, dum luxuriosa ebrietasque conuiuia & comestationes, veluti ad amicam spectantia, pro beneficijs habentur imo & religionis, quando his ipsis patronos suos, sanctos, præcipua festa, dedicationis Ecclesiarum, natiuitatum, nuptiarum, & funerum solemnia celebrant.

Quar-

Quara, quod his vitijs obnoxij sint homines pietatis speciem in aliquibus habentes, quamvis virtutem abnegent, & voluptatum sint magis amatores quam Dei. Hac *2. Thim. 3.* enim specie pietatis fit, vt ipsemet sibi persuadeant, se nō multum peccare, vtpote iustos, & alij idem reputent. Quæ ratio haud parum valet in sacerdotibus, Concionatoribus, Doctoribus & Religiosis, contra huiusmodi Propheta sicut ait Dauid putauerunt se habere vasa cantici bibentes vinū in phialis & vnguento optimo delibuti, & nihil cōpatiebantur super contritione Ioseph. q. d. Quia ore canebant Psalmos Dauidicos, reputauerunt se sanctos sicut Dauid: cū tamen dediti essent temulantiæ, & non tangeret eos miseria populi, & nec lugerent super iniquitatibus eius, sicut solet Dauid tabescere zelo legis Dei.

Quinta causa. Quia multi laborant grauioribus iniquitatibus, vt fornicationibus, oppressionibus aliorum, fraudulentij hinc fit comparatione vt ebrietates & comestationes, aut parua aut nulla esse videantur peccata. Contra quod malum Apostolus clamat opus suum probet vnusquisque, & sic in semetipso tantum gloriam habebit, & non in alio vnusquisque enim opus suum portabit, quod d. Examine quisque opera sua ad normam legis diuinæ,

O 2 & non

deatur e- & non putet se ideo sanctum quia aliud
brietas, ior est, vel apparet.

vide c. 20.

Hessel.

Eccle. 28.

Quid est modestia?

Virtus quædam, quæ modum regulat
que in omnibus statuit. Atque ideo est tem-
perantia quædam. Nam vt de singulis lo-
quamur, de auditu sapiens ait: *Sapi aures tuas
spinis, & noli audire linguam detrahentem:* Et
lingua: *facito* (inquit) *frenos ori tuo.* Et Iac-

Iacob. 1. bus: *qui se putat* (ait) *religiosum esse, non refrenat
linguam suam, sed seducens cor suum, huiusmodi
est religio.* De oculis autem dicit Iob: *Peccavi
fædus cum oculis meis, ne cogitarem quidẽ de
gine.* Et Dauid ita præcatur: *Auerte oculos tuos
de cæcis, ne videant vanitatem.* Ac denique de eccle-
ris omnibus corporeis gestibus & motibus
scriptum etiam sic est: *amictus corporis, &
dentium, & gressus hominis indicant de eo.* Peccat
itur itaque per immoderatum vsum horum
Circa ludum quoque, solatiaque humi-
næ vitæ aliquando necessaria, esse debet
quædam temperantia & modus: excessus
in eis iuste prohibetur. Vnde CHRISTUS
clamat: *Væ vobis, qui ridetis:* & in Tobia
ait: *Nunquam cum ludentibus miscui me, nec
cum eis, qui in leuitate sensus ambulant, partem
me feci.* Est autem excessus in his peccatum
maius aut minus pro materiæ varietate.

Iob. 31.

est religio. De oculis autem dicit Iob: *Peccavi
fædus cum oculis meis, ne cogitarem quidẽ de
gine.* Et Dauid ita præcatur: *Auerte oculos tuos
de cæcis, ne videant vanitatem.* Ac denique de eccle-
ris omnibus corporeis gestibus & motibus
scriptum etiam sic est: *amictus corporis, &
dentium, & gressus hominis indicant de eo.* Peccat
itur itaque per immoderatum vsum horum

Psal. 118.

Eccle. 19.

Lucæ. 6.

Tob. 3.

Circa ludum quoque, solatiaque humi-
næ vitæ aliquando necessaria, esse debet
quædam temperantia & modus: excessus
in eis iuste prohibetur. Vnde CHRISTUS
clamat: *Væ vobis, qui ridetis:* & in Tobia
ait: *Nunquam cum ludentibus miscui me, nec
cum eis, qui in leuitate sensus ambulant, partem
me feci.* Est autem excessus in his peccatum
maius aut minus pro materiæ varietate.

*In vestibus ornatuq; seruanda ne est sua tempe-
rantia & regula?*

Etiam, nam & mulieribus ipsis, quibus *I. Tim. 2.*
 natura ornatum ampliorem permisisse vi-
 detur, Apostolus modum in ornando po-
 nit, scribens: *Ornantes se cum verecundia & so-*
brietate, non in tortis crinibus, aut auro, aut mar-
garitis, vel veste preciosa, sed quod decet mulieres,
promittentes pietatem per bona opera. Quæ qui-
dem multo magis viris dici possunt.

Sunt ne & alia huc pertinentia?

Possunt ad hoc præceptum reduci præ-
 cepta de fortitudine, virtutibusque illi con-
 iunctis. Item prohibitiones vitiorum op-
 positorum. Sicut enim temperantia dele-
 ctabilibus vitæ moderatè vitur: sic hæc
 dolores, vulnera, & mortem ipsam sustinet, *Fortitudo*
 ac contemnit. Itaque consistit hæc virtus in *in quo con-*
 moderatè vitæ, atque incolumitatis amore, *sistat.*

vitam tamen ipsam propter melius bonum,
 Dei scilicet honorem, virtutem, salutem a-
 nimæ, aut Reipub. defensionem despiciens.
 De quo est illud præceptum Christi: *Ne ter-* *Lucæ. 12.*
re animi ab ijs, qui occidunt corpus, & post hæc non
habent amplius, quid faciant. Ostendam autem
vobis, quem timeatis. Timete eum: qui postquam
occiderit, habet potestatem mittere in gehennam.
 Est ergo immoderatus timor hoc præcepto
 prohibitus.

Fortitudini quæ virtus coheret?

Primò, patientia, qua homo non deijci-

O 3 tur

- tur tristitia in malis aduersisque, sed fortitudo
Luca. 21. stat animo: de qua Dominus: *In patientia* (inquit)
Jac. 5. *vestra, possidebitis animas vestras.* Et Iacobus: *Patientes,* (ait) *estote fratres.* Prohibetur igitur hic deiiciens illa tristitia, de qua Paulus: *Sæculi* (inquit) *tristitia mortem operatur.*

- Item perseverantia, longanimitasq; sunt fortitudo quædam: per quas homo, nec diuturnitate laboris, nec longiori dilatione premij deiicitur à virtute: & de quibus Dominus inquit: *Qui perseverauerit usq; in finem, salvus erit.* Prohibetur itaque levitas, atque inconstantia: per quas facilè homines retrocedunt propter occurrentes molestias, aut defectum delectationum; contra quos Dominus dixit: *Nemo apponens manum ad aratrum & respiciens retro, aptus est regno Dei.*

- Magnanimitas etiam fortitudo quædam est, qua magna, quando opus est aggredimur: nec retrahimur difficultatibus: cui opponuntur: tum pusillanimitas, quæ præ deiectione animi non audet aggredi ea, quæ debet: tum præsumptio, quæ ea, quæ sunt supra vires aggreditur.

Est autem omissio actus fortitudinis, & extremorum eius commissio peccatum nonnunquam etiam graue.